

Tisková zpráva

Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – duben/květen 2023

- ⊙ Více než polovina (54 %) české veřejnosti je přesvědčena o tom, že přiznání k homosexualitě by nezpůsobilo potíže v soužití s ostatními lidmi v daném městě či obci. Oproti tomu 41 % občanů se domnívá, že by takovéto přiznání potíže způsobilo.
- ⊙ Celkem 51 % dotázaných uvedlo, že mezi jejich přáteli či známými je nějaká homosexuální žena či nějaký homosexuální muž. Méně než polovina respondentů (45 %) uvedla, že nikoho takového mezi svými známými nemá.
- ⊙ Ohledně práv homosexuálních žen a mužů má největší podporu právo uzavírat registrované partnerství, které je součástí českého právního řádu. Podpořily ho více než čtyři pětiny české veřejnosti (83 %).
- ⊙ Více než tři čtvrtiny (77 %) lidí si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na adopci dětí svého partnera či partnerky, 58 % populace podporuje jejich právo uzavřít sňatek a téměř dvě třetiny veřejnosti si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na adopci dětí z institucionální péče (63 %).
- ⊙ Uvedená práva homosexuálů častěji podporují ženy, respondenti ve věkové kategorii 15 až 29 let a respondenti hodnotící svoji životní úroveň jako dobrou. Jako významná vysvětlující proměnná se ukazuje situace, kdy lidé mají mezi svými přáteli či známými homosexuální ženy a muže. Právě tito lidé častěji podpořili všechna sledovaná práva.

Zpracovaly:

Naděžda Čadová, Monika Kyselá

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Telefon: 210 310 591, E-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

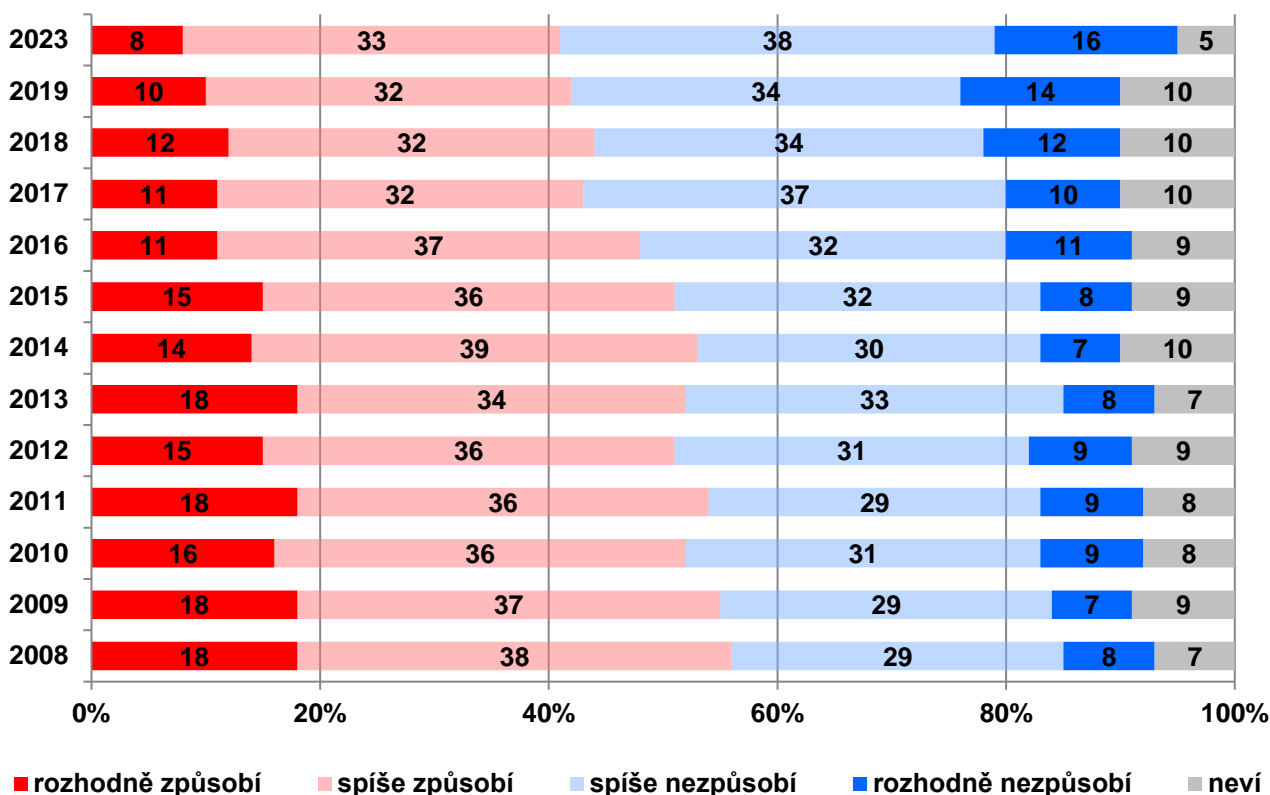

V dubnu a květnu 2023 byl do pravidelného šetření Naše společnost opět zařazen blok otázek týkající se tolerance české společnosti vůči homosexuálně orientovaným ženám a mužům. Zároveň byly zjišťovány postoje občanů k tomu, zda by lidé s homosexuální orientací měli mít právo uzavřít registrované partnerství, uzavřít sňatek, adoptovat děti z „ústavů“ – tzv. dětských domovů a adoptovat děti svého partnera či partnerky, s nimiž žijí a na jejichž výchově se podílejí.

Mínění o toleranci české společnosti k homosexuálně orientovaným ženám a mužům bylo již tradičně zjišťováno pomocí otázky zaměřené na reakci sociálního okolí respondenta. Dotázaní se vyjadřovali k tomu, zda by ve městě či obci, kde žijí, přiznání homosexuality způsobilo potíže v soužití s lidmi. Z grafu 1 je patrné, že více než dvě pětiny lidí (41 % – součet odpovědí „rozhodně způsobí“ a „spíše způsobí“) se domnívají, že by takovéto přiznání způsobilo potíže. Výrazně větší podíl osob (54 %) zastává opačné stanovisko, tedy že by takovéto přiznání potíže nezpůsobilo. Pouze 5 % dotázaných volí možnost „nevím“.

Mínění občanů ohledně míry potíží, které by člověku způsobilo přiznání k homosexualitě, mělo do roku 2019 mírný setrvalý trend, podle kterého narůstalo mínění, že přiznání k homosexualitě by problémy nezpůsobilo. Mezi posledním šetřením z roku 2019 a aktuálním šetřením z dubna 2023 je, i vzhledem k delšímu časovému odstupu mezi šetřeními, evidentní již výraznější nárůst (o 6 procentních bodů). Na začátku sledovaného období v roce 2008 podle grafu 1 tento názor zastávaly necelé dvě pětiny (37 %) populace, oproti tomu na konci tohoto období v roce 2023 došlo k nárůstu na více než polovinu populace (54 %). Za pozornost stojí také postupný nárůst podílu odpovědi „rozhodně nezpůsobí“ potíže, který se za sledované období zdvojnásobil.

Graf 1: Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci?¹

Zdroj: CVMM SOÚ AV ČR, Naše společnost 27. 03. 2023–22. 5. 2023, 834 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza odhalila některé rozdíly v závislosti na sociodemografických charakteristikách populace. O tom, že přiznání k homosexualitě by způsobilo potíže, jsou častěji přesvědčeni lidé hodnotící svou životní úroveň jako špatnou a také voliči levice. naopak pohlaví, věk ani vzdělání respondenta zde nehraje významnější roli.

Protikladné mínění, tedy že přiznání k homosexualitě by potíže nezpůsobilo, častěji zastávají respondenti hodnotící svou životní úroveň jako dobrou a také lidé, kteří by se zařadili k voličům pravoce, spolu s lidmi, kteří nevěděli, do které části škály politické preference se zařadit.

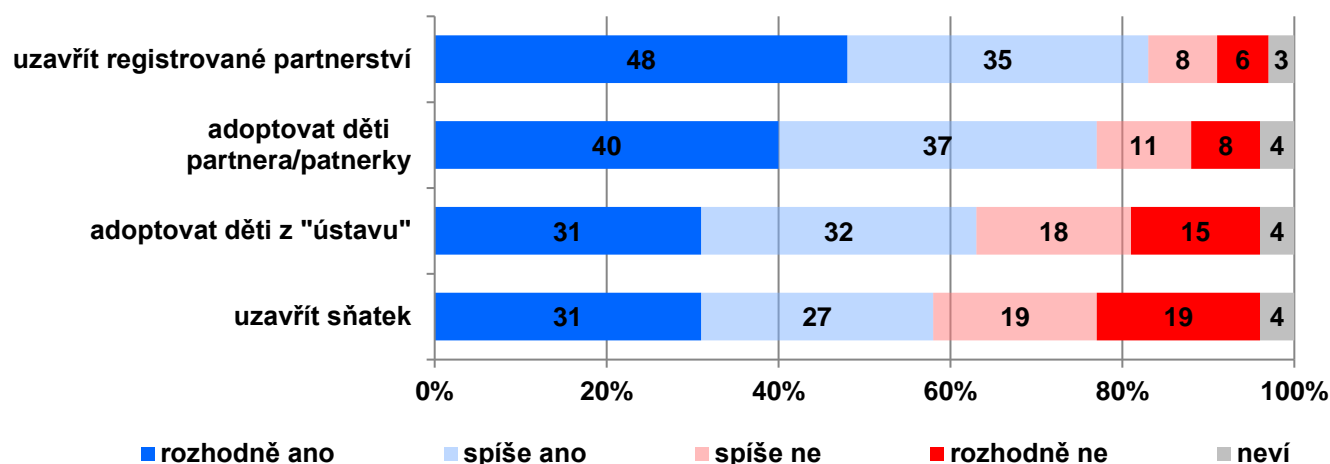
V šetření byla položena třídící otázka, zda respondent má přátele nebo známé mezi homosexuálními muži nebo ženami.² Celkem 51 % dotázaných na tuto otázku odpovědělo kladně, 45 % záporně a 4 % zvolilo odpověď „nevím“. Oproti předchozímu výzkumu z roku 2019 se významně zvýšil podíl těch, kteří uvedli, že mezi jejich přáteli či známými jsou homosexuálové, a to o 12 procentních bodů, podíl respondentů, kteří odpověděli, že mezi jejich přáteli či známými homosexuálové nejsou, se snížil o 5 procentních bodů a podíl těch, co zvolili variantu „nevím“, také klesl, a to o 7 procentních bodů.

V květnovém výzkumu jsme se dále zajímali o to, jak se čeští občané staví k některým právům homosexuálních žen a mužů (viz graf 2).

¹Znění otázky: „Představte si, že se někdo ve Vašem městě či obci přizná ke své homosexuální orientaci. Domníváte se, že mu to způsobí, nebo nezpůsobí potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě nebo obci?“ Varianty odpovědi: rozhodně způsobí, spíše způsobí, spíše nezpůsobí, rozhodně nezpůsobí.

² Znění otázky: „Je mezi Vašimi přáteli nebo známými nějaký homosexuální muž nebo žena?“ Varianty odpovědi: ano, ne.

Graf 2: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo...³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 27. 03. 2023–22. 5. 2023, 834 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Více než čtyři pětiny dospělé populace (83 %) uznávají v českém právním řádu kodifikované právo homosexuálů uzavřít registrované partnerství. Proti tomu, aby bylo homosexuálním ženám a mužům umožněno registrované partnerství uzavírat, se v našem výzkumu postavilo 14 % dotázaných. Ačkoli v roce 2019 byla v názoru na právo osob stejného pohlaví uzavřít sňatek česká veřejnost rozdělená na přibližně dvě stejně velké poloviny (souhlas s ním vyjádřilo 47 % oslovených, nesouhlas 48 %), v aktuálním výzkumu je patrná výrazná změna v postojích ke sňatkům stejnopohlavních párů, což je evidentní z nadpolovičního podílu (58 %) souhlasných postojů, kde došlo k nárůstu souhlasu o 11 procentních bodů a naopak poklesu nesouhlasných postojů o 10 procentních bodů. Více než tři čtvrtiny souhlasných odpovědí jsme zaznamenali v případě adopce dětí partnera/partnerky, s nimiž daný člověk žije a na jejichž výchově se podílí. Takové právo by homosexuálním ženám a mužům přiznaly více než tři čtvrtiny české veřejnosti (77 %). Proti tomu by se postavila necelá pětina obyvatel (19 %). I v tomto postoji vidíme oproti poslednímu šetření z roku 2019 posun směrem k vyššímu podílu souhlasů, a to konkrétně o 17 procentních bodů, a zároveň pokles o 12 procentních bodů podílu nesouhlasících.

Adopci dětí z „ústavu“ v aktuálním výzkumu podpořily téměř dvě třetiny (63 %) české veřejnosti. Proti této možnosti pro homosexuální muže a ženy se vyslovila přesně třetina (33 %) veřejnosti. I tento postoj se od roku 2019 výrazně proměnil, když se podíl souhlasu zvýšil o 16 procentních bodů a podíl nesouhlasu naopak klesl o 14 procentních bodů.

Podpora prakticky všech sledovaných práv homosexuálů je obecně častější mezi ženami, lidmi ve věkové kategorii 15 až 29 let a respondenty hodnotícími svoji životní úroveň jako dobrou a lidmi hlásící se k středové a pravicové politické orientaci. Lidé, kteří všechna sledovaná práva podporují, rovněž častěji uváděli, že mají mezi homosexuálními muži nebo ženami přátele.

Mezi odpůrce všech sledovaných práv se častěji zařadili respondenti starší 65 let, dotázaní hodnotící svou životní úroveň jako špatnou a lidé hlásící se k levicové politické orientaci. Odpůrci všech sledovaných práv rovněž častěji uváděli, že mezi homosexuálními muži a ženami nemají žádné přátele, ani známé.

³ Znění otázky: „Myslíte si, že homosexuální ženy a muži by měli mít právo: a) uzavřít sňatek, b) uzavřít registrované partnerství (odlišné od manželství), c) adoptovat děti z „ústavů“ – tzv. dětských domovů, d) adoptovat děti svého partnera/své partnerky, s nimiž žijí a na jejichž výchově se podílejí?“ Varianty odpovědi: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Tabulka 1a: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo... (časové srovnání 2005 až 2012 v %)

	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
uzavřít registrované partnerství	61/30	69/24	75/19	73/23	72/23	72/23	75/21
uzavřít sňatek	38/51	36/57	38/55	47/46	49/45	45/48	51/44
adoptovat děti	19/70	22/67	23/65	27/63	29/60	33/59	37/55
adoptovat děti partnera/partnerky	-	-	-	-	-	-	-
adoptovat děti z institucionální péče	-	-	-	-	-	-	-

Tabulka 1b: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo... (časové srovnání 2013 až 2023 v %)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2023
uzavřít registrované partnerství	72/23	73/23	74/22	74/21	76/19	74/22	75/20	83/14
uzavřít sňatek	51/44	45/48	49/47	51/43	52/41	50/45	47/48	58/38
adoptovat děti	34/57	-	-	-	-	-	-	-
adoptovat děti partnera/partnerky	-	58/32	59/33	62/29	68/24	64/29	60/31	77/19
adoptovat děti z institucionální péče	-	45/48	44/49	48/43	51/40	48/45	47/47	63/33

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ a součtem odpovědí „rozhodně ne“ a „spíše ne“. Dopočet do 100 % u jednotlivých položek v každém roce tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 27. 03. 2023–22. 5. 2023, 834 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Časové srovnání s předcházejícími výzkumy ukazují tabulky 1a a 1b. Z nich je zřejmé, že veřejné mínění o právu na registrované partnerství, které bylo od roku 2008 poměrně stabilní, se v aktuálním výzkumu významně změnilo směrem k vyššímu souhlasu (nárůst o 8 procentních bodů).

Od roku 2009 totéž platí o názoru na uzavření sňatku, ačkoliv zde lze pozorovat přeci jen výraznější výkyvy, nicméně podíl souhlasících se v letech 2009 až 2019 stabilně pohyboval kolem úrovně jedné poloviny. Nejvyšší zaznamenaný podíl souhlasu je v aktuálním výzkumu, kdy se souhlas poprvé blíží k hranici tří pětin (58 %), a od roku 2019 tak narostl podíl souhlasu s možností uzavřít sňatek pro homosexuální muže a ženy o 11 procentních bodů.

V letech 2005 až 2013 jsme se opakovaně ve výzkumech ptali na souhlas s právem homosexuálních žen a mužů adoptovat děti. Od roku 2014 zkoumáme zvlášť postoje k adopcím dětí partnera či partnerky a zvlášť k adopcím dětí z „ústavu“, tzv. dětských domovů. Pozitivněji přitom občané vnímají adopci dětí partnera či partnerky, kterou aktuálně podporuje 77 % českých občanů. Aktuální výzkum v porovnání s rokem 2019 ukázal nárůst souhlasu s adopcí dětí partnera/partnerky o 17 procentních bodů.

Navzdory různým výkyvům lze z dlouhodobého hlediska sledovat vzestupnou tendenci souhlasných odpovědí ke všem jednotlivým zmíněným právům homosexuálů. Pohled na dlouhodobou časovou řadu (od roku 2005), potvrzuje toto tvrzení, kdy dochází ke kontinuálnímu nárůstu souhlasu u všech uvažovaných položek, které se týkají práv

homosexuálních párů. V aktuálním výzkumu zaznamenáváme výrazné posuny oproti roku 2019 a zároveň dosud nejvyšší podíly souhlasů se všemi sledovanými právy.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v23-04
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	27. 03. 2023–22. 5. 2023
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a	
Vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	834
Počet tazatelů:	73
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	OV.114, OV.115, OV.180
Kód tiskové zprávy:	ov230621
Zveřejněno dne:	21. června 2023
Zpracovala:	Monika Kyselá, Naděžda Čadová

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.